

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. IX. Quid agendum, ubi conscientia irreprehensibilis per dubium
superveniens excluditur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

rationem in n. 805. Hinc loco cit. diximus, electionem *incarnationis*, præ omissione illius (esto & volitio, & nolitio incarnationis *formaliter* sint infinitè laudabiles) fuisse nihilominus in genere moris *ex genere suo*, inæquales; & volitionem ex genere suo, fuisse meliorem, si Deus illam ordinavit in finem virtutis v. g. charitatis in Deum, & proximum; nolitionem autem in finem justitiæ vindictivæ, quæ *ex genere suo* charitate inferior est. Sic esse *intellectivum*, ex genere suo nobilius est, quàm esse *calidum*; & quamvis utrumque *formaliter* esset infinitum, adeoque in sua linea *summum*; adhuc tamen, esse *infinitè intellectivum*, foret æstimabilius, quàm esset, esse infinitè *calidum*. Nam quando duobus inæqualibus adduntur æqualia, non tollitur inæqualitas, & excessus unius præ altero in eorum uno præsupposita.

808. Quæstio est. 2. an sit majus peccatum, agere juxta, vel contra conscientiam vincibiliter errantem? R. id pendere à materiæ gravitate, vel levitate; si enim conscientia vincibilis dicitur, teneri te *mentiri ex charitate*, ad salvandam vitam hominis, *non mentiri* erit contra charitatem; *mentiri*, contra veracitatem, quod illo minus est. Similiter, si dicitur esse *furandum* ad sublevandam egestatem pauperis, *nolle furari* minus est cæteris paribus, quàm *velle furari*. V. Sanchez l. 1. in Decal. c. 11. n. 15. Azor p. 1. l. 2. c. 8. q. 9. & c.

§. IX.

Quid agendum, ubi conscientia irreprehensibilis per dubium superveniens excluditur?

809. **N**on est dubium, excludi conscientiam, seu dictamen, & iudicium mentis, quo quis sibi persuadet, *aliquid esse licitum, vel illicitum*, si superveniat dubium, vel negativum, vel positivum de honestate, vel turpitudine operationis, circa quam iudicium illud versabatur. *Dubium* enim *proprie dictum* importat suspensionem iudicij circa objectum directè propositum, ut dictum est n. 790. Suppon. autem. 1. hinc sermonem esse de dubio

practico; quia, ut rectè notat Castropalaus P. 1. tr. 1. D. 3. p. 1. n. 4. cum dubio *speculativo* stat iudicium *practicum* de recta operatione. Nam si dubites, *an heeres sit tua?* dubium est *speculativum*; si autem non dubites, *an illam possis retinere?* quia reflexione factâ, *quod sis in possessione certa*, rectè ac *practicè* concludis, quòd tibi liceat retinere, manente dubio *speculativo*, de proprietate. Nam possessio, cæteris paribus, est sufficiens titulus, deponendi dubiam conscientiam, & honestandi retentionem, postquam factâ diligentia debitâ ad investigandum verum dominum, dubium vincere non potes; ita Covaruvias, Molina, Sanchez, Salas, & complures alij, quos refert, & sequitur Castropalaus cit. p. 2. n. 4.

Suppon. 2. *semper esse malum, & peccatum, operari stante dubio practico sive negativo, sive positivo, de honestate, vel turpitudine operis exercendi*; ita communis; quia *quod non est ex fide, peccatum est*; quod autem non est ex conscientia, seu iudicio mentis, non est ex fide, ut tradunt Patres ad illa Apostoli verba; ergo, qui operatur cum illo dubio, peccat. Hinc enim fit, quòd quis exponat se manifesto periculo transgrediendi legem Dei, & posthabendi amicitiam Dei, amoris illius boni, cujus causâ tale opus cum ejusmodi dubio amplectitur. V. dicenda à n. 815.

Si quæras, quid igitur in ejusmodi dubio taliter dubitanti agendum? R. quòd, *si possit deponere dubium*, hoc est, per iudicium mentis se determinare ad unam contradictionis partem, debeat se, saltem *naturâ prius*, ad unam determinatè partem sequendam resolvere. Nam hâc determinatione suppositâ, adharendo determinatè uni parti contradictionis, intellectus desinit esse suspensus circa objectum directè propositum; consequenter desinit esse dubius. Sed circa hoc ipsum plures dubitationes occurrunt. 1. quid agendum, si etiam adhibitâ diligentia non possit vincere dubium? 2. an, si dubium sit positivum (quando scilicet intellectus anceps hæret, quid in presenti casu agendum? esto pro utraque contradictionis parte occurrant rationes, sed ambæ in momentis rationum confligentium sunt vel propè æquales;

æquales; vel etiam inæquales, neutrâ tamen convincente, faltem in mente sic hærentis? Igitur fit.

§. X.

Quid agendum dubitanti dubio negativo?

812. **I**N hac quæstione plures sunt, qui velint, si dubium sive negativum, sive positivum, aliunde vinci non potest, hoc est, si homo sic dubitans se determinare non potest ad unam contradictionis partem per iudicium irreprehensibile, seu inculpabile, ipsum debere amplecti partem tutiorem, juxta communem juris regulam, quæ in jure canonico variis locis traditur, signatè c. *Ad audientiam, de homicid.* quæ dicit, *quod in dubio tutior pars est eligenda.* Procedit autem quæstio de dubio practico, jam exposito n. 809.

813. Not. autem, quod in dicta regula per partem tutiorem intelligi possit vel ea, quæ favet legi contra libertatem, & consequenter tutior est ratione impeccantiæ, juxta n. 797. vel ea, quæ probabilior est, & consequenter tutior ratione veritatis, seu remotior à falsitate, juxta alios. In hoc autem diversi sunt Authorum sensus; quibusdam volentibus in dato casu semper eligendam tutiorem, hoc est, minus expositam peccato etiam materiali; aliis tutiorem, hoc est, probabilior, atque adeò veritati propriorem. Ad hanc quæstionem:

814. Resp. 1. in casu dubij propriè dicti, nimirum excludentis omnem assensum etiam merè opinantem determinatè quoad unam partem contradictionis, circa quæstionem practicam directè propositam, quin ejusmodi dubium per assensum irreprehensibilem ex aliis principiis ritè deponi possit, ejusmodi dubium, ex obligatione deponendum esse determinatè amplectendo partem tutiorem. Hæc conclusio est communis, & passim recipitur à Doctoribus. Quia nisi dato casu deponatur dubium, amplectendo partem tutiorem, operatio ponenda tali casu erit peccatum; sed est sub obligatione, ne ponatur operatio peccaminosa; ergo est sub obligatione, ut deponatur dubium determinatè amplectendo partem tutiorem.

815. Ma. quoad primam partem (quod ex obligatione deponendum sit dubium) prob. quia operari, manente dubio practico de honestate, vel turpitudine materiali operationis exercendæ, est peccatum ex n. 810. & constat ex D. Thoma, quodlibeto 8. a. 13. dicente: *qui ex contrarietate opinionum in quandam dubietatem inducitur, & manente tali dubietate plures prabendas habet, periculo se committit, & procul dubio peccat; utpote magis amans beneficium temporale, quàm propriam salutem.* Et ideo rectè dicitur, eum, qui agit id, de quo dubitat, an sit mortale? peccare mortaliter, exponendo se discrimini, propter datam in prioribus rationem; ita admodum R. P. N. Generalis, Thyrsus Gonzalez in *Tract. Theol. de re-cto usu opin. probab. dissert. 7. §. 19. n. 60.* & apud illum Vasquez, 1. 2. D. 64. c. 1, Salas *tract. 8. D. unic. sect. 16. n. 143.* Valentia *tom. 2. D. 2. q. 14. p. 4.* dicens: *de hac re, nullam esse controversiam apud Theologos, id, quod etiam in tract. Theol. de actibus humanis tradidi.*

816. Probatur etiam secunda pars majoris in n. 814. quia si non deponit dubium amplectendo partem tutiorem, ex nullo alio capite deponere potest; supponitur enim, quod ex nullo alio principio se irreprehensibiliter determinare possit; ergo cum sit sub obligatione, ne peccet, consequenter, ne operetur cum illo dubio, & hoc, ut ponit casus, deponere non possit, quia ex dicta regula (quod in dubio tutior pars eligenda sit) est sub obligatione, in tali casu eligendi partem tutiorem. Dixi: *si ex nullo alio principio dubium deponere possit, irreprehensibiliter se determinando ad partem minus tutam.* Nam etsi per quodcunque iudicium accedat determinatè uni parti contradictionis circa objectum directè propositum, tollatur dubium; cum implicet, illum esse dubium (an actio sit, vel non sit licita?) atque suspendere omnem assensum circa utramque partem contradictionis; & tamen iudicare, sibi esse licitum hic, & nunc illam actionem exercere, etsi tunc non operetur cum dubio, non tamen eo ipso operatur licitè. Ratio est, quia tale iudicium, quo quis determinatè accedit uni parti contradictionis v. g. minus tutæ (de qua n. 797.) interdum concipitur imprudenter,